

РОЗДІЛ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

УДК [373.5.015.3:005.32]:796.011.3

I.O. Asauljuk, S.M. Dmytrenko, M.B. Konnova, м. Вінниця, Україна
I. Asauljuk, S. Dmytrenko, M. Konnova, Vinnitsa, Ukraine
e-mail: asauliukira@gmail.com

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ У ШКОЛЯРІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Анотація. В статті розкриті головні передумови формування мотивації до занять фізичною культурою у школярів середніх класів. Встановлено, що формування мотивації до навчання неможливо здійснити без урахування вікових особливостей учнів та їх індивідуальних психологічних характеристик.

Мотивація до навчання – одна з головних умов реалізації навчально-виховного процесу. Вона не тільки сприяє розвитку інтелекту, але й виступає рушійною силою вдосконалення особистості. Формування мотивації до навчально-пізнавальної діяльності учнів – це важлива проблема сучасної школи. Її актуальність обумовлена оновленням змісту навчання, завданням формувати в учнів прийоми самостійного набуття знань, пізнавальні інтереси, життєві компетенції, активну життєву позицію, здійсненням єдності ідейно-політичного, трудового, морального виховання учнів, запровадження профільного навчання.

Формування мотивації до навчання неможливо здійснити без урахування вікових особливостей учнів та їх індивідуальних психологічних характеристик. Вчитель фізичної культури повинен організувати навчально-виховний процес таким чином, щоб розвивати мотивацію на певному віковому етапі та здійснювати підготовку учнів до наступного етапу розвитку особистості. Відповідно до вікового розвитку мотивації здійснюється особистісно-орієнтований підхід до навчання.

Вікова динаміка спектра мотивів занять фізичною культурою і спортом школярів різного віку дає змогу краще зрозуміти сильні й слабкі сторони традиційної пропаганди здорового способу життя, організації фізичного виховання в умовах загальноосвітньої школи і спрямовує пошук інформативних тестів визначення фізичного стану відповідно позитивної мотивації дітей до занять фізичною культурою.

Ключові слова: мотивація, інтерес, активність, вікові особливості, фізична культура, спорт.

SCHOOLBOYS OF MIDDLE CLASSES HAVE FORMING OF MOTIVATION TO ENGAGED IN PHYSICAL CULTURE

Annotation. The article exposes main pre-conditions of forming motivation to physical culture of students of a secondary school. It is set that forming of motivation of studying is impossible without the account of age-old features of students and their individual psychological characteristics.

Motivation for learning - one of the main conditions for the implementation of the educational process. It not only contributes to the development of intelligence, but also acts as the driving force behind the improvement of the individual. Formation of motivation for teaching and learning of pupils - is an important problem of the modern school. Its relevance is due to update the training content, objectives shape the students techniques of independent acquisition of knowledge, educational interests, life competencies, active life position, implementation of the unity of ideological and political, labor, moral education of students, the introduction of profile education.

Formation of motivation to learn can not be done without taking into account the age characteristics of students and their individual psychological characteristics. Teacher of Physical Education should organize the educational process so as to develop incentives for certain age stage and prepare students for the next stage of personal development. Under the age of motivation made-centered approach to learning.

Age dynamic range of motives physical education and sport students of all ages makes it possible to better understand the strengths and weaknesses of traditional health promotion, organization of physical education in general schools and directs the search for informative tests to determine the physical condition under positive motivation of children to physical training.

Key words: motivation, interest, activity, age-old features, physical culture, sport.

Постановка проблеми. Аналіз основних досліджень і публікацій. Фізична культура в сучасних соціально-економічних умовах набуває різноманітних

форм і напрямів, які можуть бути ефективними лише за умови, якщо на заняттях будуть враховуватись – інтерес, можливість та потреба в заняттях обраним

видом вправ, фізичні навантаження, які базуватимуться на диференційованому наборі засобів системи дозованих фізичних вправ та систематичних занять, обумовлених рівнем здоров'я та розвитку дітей.

Головним компонентом у структурі навчальної діяльності з фізичної культури є мотивація. Її можна визначити як складову багаторівневу систему збудників, що включає потреби, мотиви, інтереси, ідеали, прагнення, установки, емоції, цінності тощо. У загальному розумінні мотив – це те, що стимулює людину до певної дії [1, с. 26; 3, с. 22].

Мотивація до навчання – одна з головних умов реалізації навчально-виховного процесу. Вона не тільки сприяє розвитку інтелекту, але й виступає рушійною силою вдосконалення особистості. Формування мотивації до навчально-пізнавальної діяльності учнів – це важлива проблема сучасної школи. Її актуальність обумовлена оновленням змісту навчання, завданням формувати в учнів прийоми самостійного набуття знань, пізнавальні інтереси, життєві компетенції, активну життєву позицію, здійсненням єдності ідейно-політичного, трудового, морального виховання учнів, запровадження профільного навчання.

Одним із основних компонентів мотивації є інтерес. Необхідною умовою формування інтересу до занять фізичною культурою є надання учням можливості проявити свої здібності.

Вперше значення розвитку інтересу до діяльності розкрив Я.А. Коменський. Він зазначав, що безпосередньою умовою засвоєння учнями матеріалу є наявність у них інтересу та уваги до навчання, пропонуючи всіма засобами збуджувати в учнів прагнення до знань і давав з цього приводу ряд конкретні рекомендації.

Результати наукових досліджень (Т. Круцевич, 1997; С. Занюка, 1997; О. Зварищук, 2002 та інш.) свідчать, що потреби, мотиви та інтереси до фізичної культури мають свої вікові особливості і пов'язані з психологічним розвитком, соціальним формуванням особистості, темпераментом та соціально-економічними умовами життя.

Ефективність фізичного виховання школярів багато в чому залежить від їх ставлення до занять фізичною культурою і спортом, від виявлення ними в цьому процесі особистої активності.

Провідна роль у розвитку особистості належить фізичному вихованню. На сучасному рівні фізичною культурою і спортом регулярно займаються 15-20 % населення України, хоча в інших країнах показник становить до 50-60 %. Актуальною залишається проблема, пов'язана з низьким рівнем рухової активності, низьким рівнем фізичного розвитку та станом здоров'я дітей, збільшенням кількості школярів, які за станом здоров'я до спеціальної медичної групи.

Результати наукових досліджень (Г. Безверхня, Л. Волков, В. Григоренко, Т. Круцевич, В. Язловецький) свідчать про низький рівень позитивної мотивації до систематичних занять фізичною культурою, спортом, здорового способу життя в учнів загальноосвітніх шкіл [2, с. 3].

На сучасному етапі розвитку суспільства однією з важливих проблем є ефективне використання засобів фізичної культури з метою зміцнення, підвищення розумової та фізичної працездатності, забезпечення повноцінного активного відпочинку дітей, підлітків і молоді.

Залучення школярів до фізичного виховання значною мірою визначається рівнем розвитку інтересу до діяльності [2, с. 3; 3, с. 23].

Активність школярів на уроках фізичної культури залежить, у першу чергу, від їхнього інтересу до виконання фізичних вправ. За даними психологів, інтерес має три компоненти: 1) знання, якими володіє людина в галузі, що її цікавить; 2) практична діяльність людини в цій галузі; 3) емоційне задоволення, яке відчуває людина від діяльності.

Початкову стадію інтересу до певних вправ може викликати будь-який окремих компонент. Але розвинути, зробити його стійким, усвідомленим можна лише на основі всіх перерахованих чинників.

Мета – вивчити особливості формування мотивації до занять з фізичної культури школярів середніх класів.

Поставлені завдання вирішувались з використанням наступних **методів дослідження**: теоретичний аналіз і узагальнення даних літератури; педагогічні спостереження; педагогічний експеримент; анкетування та методи математичної статистики.

Організація дослідження. Наші дослідження були організовані і проведені на базі ЗОШ № 27 м. Вінниці в період з вересня 2014 по березень 2015 року. В дослідженнях брали участь 320 школярів.

Результати дослідження. Мотивація навчання складається з багатьох аспектів, які змінюються й вступають у нові співвідношення (суспільні ідеали, сенс навчання, мотиви, цілі, емоції, інтереси, рівень навчальних, спортивних досягнень, когнітивні можливості). Становлення мотивації – це не лише формування позитивного або негативного ставлення до навчання, а й утворення складних мотиваційних структур. Ці окремі мотиваційні структури та складні діалектичні зв'язки між ними повинні стати об'єктом управління з боку вчителя. На сучасному рівні психологічної науки педагог не має права констатувати той факт, що учень не хоче навчитися: необхідно з'ясувати причину небажання учня, які мотиваційні аспекти в нього не сформовані та які психолого-педагогічні засоби впливу вчитель має використовувати, щоб сформувати в учня мотивацію до навчально-пізнавальної діяльності.

Розрізняють зовнішню і внутрішню мотивацію. Зовнішня мотивація виникає під впливом зовнішніх імпульсів (вимог, наказів, примусів, викликає зовнішній дискомфорт тощо).

Внутрішня мотивація виникає під впливом внутрішнього дискомфорту (людина діє, щоб отримати внутрішнє задоволення, досягти позитивного психічного стану).

Внутрішня мотивація – це важлива умова успішного навчання. Інтерес виникає лише на основі внутрішньої мотивації.

Перед сучасним учителем фізичної культури поставлене завдання забезпечити високий рівень рухової активності учнів на уроках фізичної культури. Для цього необхідні, зацікавленість школярів до уроків фізичної культури, інтерес до занять фізичними вправами, прагнення до розвитку фізичних та психічних якостей та отримання задоволення від уроків.

Інтереси учнів до уроків фізичної культури відрізняються різноманітністю: прагнення покращити стан здоров'я, сформувати тіло, розвинути фізичні і психічні якості (морально-вольові якості). Важливо відзначити, що інтереси дівчат і хлопців також відрізняються: дівчата бажать формувати красиву фігуру, розвивати гнучкість, удосконалювати ритмічність, чіткість рухів, поставу та велику увагу приділяти естетичному вихованню; юнаки, як правило, хочуть розвивати силу, витривалість, спритність.

З метою виявлення мотивації до занять було проведено анкетування. Результати анкетування представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Мотиви, які заважають займатися фізичною культурою та спортом (%):

Найменування мотивів	%
Відсутність інтересу до занять фізичною культурою та спортом	20,0
Відсутність спортивного інвентарю та обладнання	16,5
Недостатньо	14,5
Не бачу в цьому користі	7,0
Немає фізичних даних, здібностей	5,0
Бажання є, але все якось не до фізкультури	17,0
Завантаженість навчальною програмою	10,0
Не можу побороти себе, хоча розумію, що потрібно займатися	10,0

Серед причин, що лежать в основі мотивації до занять фізичною культурою та спортом, 65,0 % школярів назвали зміцнення здоров'я; 35,5 % школярів відзначають, що уроки фізичної культури та навчально-тренувальні заняття покращують настрій і самопочуття; 40,0% учнів займаються фізичною культурою та спортом для того, щоб добре виглядати; 36,5 % школярів вважають, що фізична культура та спорт

розвиває волю і цілеспрямованість; 30,5 % респондентів хочуть досягти значних успіхів і стати відомим спортсменами.

На формування мотивації до занять спортом у 28,0 % учнів вплинули батьки («мені порадили батьки, в моїй родині престижно бути здоровим і спортивним»), у 30,5 % – друзі («спортом займаються мої друзі і спільні тренування сприяють спілкуванню»).

За результатами анкетування школярів щодо мотивації занять з варіативних модулів включеними у навчальну програму з фізичної культури були виявлені певні статеві відмінності. Так, хлопчики надають перевагу таким видам як футбол (P<0,001), баскетбол (P<0,001), гандбол (P<0,001) та настільний теніс (P<0,01), дівчатка - волейболу (P<0,05), бадмінтону (P<0,001), спортивній гімнастиці (P<0,001), аквааеробіці (P<0,01) та аеробіці (P<0,001). Результати анкетування щодо варіативного модуля легка атлетика суттєво не відрізняються між хлопчиками та дівчатками (P>0,05).

Навчально-тренувальні заняття на тренажерах не входять до сфери інтересів більшості школярів: 34,5 % хлопчиків і 45,5 % дівчаток жодного разу не відвідували тренажерну залу; 12,0 % хлопчиків і 14,0 % дівчаток тренуються на тренажерах кілька разів на рік; 18,0 % хлопчиків і 20,5 % дівчаток – 3-4 рази на місяць.

Мотивація занять фізичною культурою та спортом повинна мати багаторівневий характер: від далеких перспектив у фізичному вдосконаленні – до найближчої мети, завдань, мотивів, доступних для реалізації в конкретний момент і період. Адже саме задоволення процесом занять і задоволення успіхом викликає внутрішній мотив (інтерес до занять). Якщо такого не буде, зовнішні мотиви не будуть учнем вибрані, тобто при першій можливості вони будуть ним відкинуті.

Висновки. Формування мотивації до навчання неможливо здійснити без урахування вікових особливостей учнів та їх індивідуальних психологічних характеристик. Учитель фізичної культури має організувати навчально-виховний процес таким чином, щоб розвивати мотивацію на певному віковому етапі та здійснювати підготовку учнів до наступного етапу розвитку особистості. Відповідно до вікового розвитку мотивації здійснюється особистісно-орієнтований підхід до навчання.

Вікова динаміка спектра мотивів занять фізичною культурою і спортом школярів різного віку дає змогу краще зрозуміти сильні й слабкі сторони традиційної пропаганди здорового способу життя, організації фізичного виховання в умовах загальноосвітньої школи і спрямовує пошук інформативних тестів визначення фізичного стану відповідно до позитивної мотивації дітей до занять фізичною культурою.

Література:

1. Безверхня Г. В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із фізичного виховання і спорту: спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Г. В. Безверхня. – Львів, 2004. – 23 с.
2. Круцевич Т.Ю. Управління фізичним станом підлітків в системі фізичного виховання: Автореф. Дис.... Д-ра наук з фіз.вих. і спорту: 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Т.Ю. Круцевич. – К., 2000. – 44 с.
3. Петровський В.В. Особисті потреби і мотивації як один із факторів, що визначає спрямованість занять фізичними вправами / В.В.Петровський, Т.Ю. Круцевич // Світоч. – 1997. – № 4. – С.22-24.
4. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян. –Тернопіль: Навч. кн. – Богдан, 2002. – Ч.2. – 248 с.

УДК 372.881.111.22

Н.М. Гадайчук, м. Вінниця, Україна / N. Hadaichuk, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: max3nov@gmail.com

О.Р. Яковець, м. Вінниця, Україна / O. Yakovets, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: ollinight@mail.ru

DIE MULTIMEDIALE LERNUMGEBUNG IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Анотація. Дана стаття дає короткий огляд історичних умов, що передували створенню оптимального мультимедійного навчального оточення на уроках іноземної мови та аналізує його роль у інтенсифікації навчального процесу. Дається короткий аналіз німецькомовних інтернетних джерел і наводяться методично-дидактичні підходи для їх використання на занятті. Автори вводять поняття «продуктивної зони» і її наповнення ефективним методичним матеріалом. Детально описується методико-дидактична підготовка уроку із задіянням мультимедійних засобів комунікації. Пропонується певна послідовність кроків для оптимального планування уроку з особливим наголосом на варіативності завдань для підвищення зацікавленості у учасників навчального процесу з різним рівнем підготовки.

Абсолютно не мінімізуючи роль викладача у передачі знань особі, що навчається, автори детально описують той потужний інструмент, який з'являється у вмілих руках викладача і переводить урок із царини «театру двох акторів» викладач - студент у аудіо-візуальну поліфонію із задіянням нових учасників навчального процесу. Створення нового, більш гнучкого програмного забезпечення сприяє створенню цілого ряду нових мультимедійних програм для декількох найбільш популярних мов. Всі ці фактори змінюють традиційну естетику уроку з викладачем як основним джерелом розповсюдження, інтерпретування і контролю засвоєння і опрацювання інформації. Основною роллю вчителя стає створення нових дидактичних матеріалів і приведення їх у відповідність до інтересів тієї чи іншої цільової аудиторії.

Ключові слова: мультимедійне навчальне середовище, інтернетні джерела, продуктивна зона навчання, мотиваційно-психологічний аспект, інноваційна естетика уроку, медійна компетентність.

Multimedia educational environment at foreign language lessons

Annotation. This article gives a brief overview of historical conditions that preceded the creation of optimal multimedia educational environment at the foreign language lessons and analyzes its role in intensification of learning process. A short analysis of German internet resources and some methodological and didactic approaches for their usage at the lessons are given. The authors introduce the notion of «productive zone» and its fulfillment with effective methodological material. Methodological and didactic preparing of the lesson using multimedia communication is described in detail. It is proposed a certain sequence of steps for optimal lesson planning with special emphasis on variability of tasks for increasing interest in the educational process participants with different backgrounds.

Absolutely not minimizing the role of a teacher in transferring knowledge to a person who studies the authors describe in details that powerful tool which appears in the skillful hands of a teacher and takes a lesson from the realm of 'two theater actors' teacher-student into audio-visual polyphony with involving new entrants of educational process. Creating a new, more flexible software helps to create a variety of new multimedia applications for some of the most popular languages. All these factors are changing the traditional aesthetics of the lesson with the teacher as the main source of dissemination, interpretation and monitoring learning and processing of information. The main role of the teacher is to create new didactic materials and bring them in correspondence of the interests of the particular target audience.

Key words: multimedia educational environment, internet resources, productive zone of learning, motivational psychological aspect, innovative aesthetics of a lesson, innovative aesthetic lesson, media competence.

Fragenaussage. Seit Computer als Mittel zur Informationsweitergabe an Universitäten und Schulen ihren Eingang gefunden haben, wurde auch versucht, diese Technologie für den Fremdsprachenunterricht

nutzbar zu machen. Diese Entwicklung dauert nun schon etwa zwei Jahrzehnte an. Anfangs eher für die Naturwissenschaften gedacht, waren es gerade die Sprachlehrer, welche die neue Technologie für sich